

Consiliul pentru Prevenirea Torturii
(CpPT)

Mecanismul Național de Prevenire a Torturii

RAPORT
privind vizita preventivă
efectuată la Izolatorul de detenție provizorie a
Inspectoratului de Poliție Ștefan Vodă,
în data de 5 aprilie 2018

Raportul a fost elaborat de către

Membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii:

- **Ceslav PANICO,**
- **Svetlana DOLTU,**
- **Mihail GORINCIOI,**
- **Oxana GUMENNAIA.**

Consiliul pentru Prevenirea Torturii (CpPT) a fost instituit la data de **24 octombrie 2016** în corespundere cu prevederile Legii nr. 52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman).

Scopul CpPT este de a proteja persoanele împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, în calitate de Mecanism Național de Prevenire a Torturii, în conformitate cu Protocolul Opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (UN OP CAT).

În conformitate cu prevederile art. 30 și 32 din *Legea nr. 52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman)*, precum și conform p. 5 din *Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului pentru Prevenirea Torturii*,

Consiliul pentru Prevenirea Torturii poate efectua vizite preventive și de monitorizare neanunțate în locurile unde se află sau se pot afla persoane private de libertate.

I. PRELIMINARII

La data de 4 aprilie 2018, între orele 11.00 – 14.00, membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii (în continuare CpPT) au efectuat o vizită preventivă la Izolatorul de detenție provizorie al Inspectoratului de Poliție Ștefan Vodă.

Vizita a fost realizată în următoarea componență:

1. Ceslav Panico – membrul CpPT,
2. Svetlana Doltu – membra CpPT,
3. Mihail Gorincioi – membrul CpPT.

Scopul vizitei: Monitorizarea situației în Izolatorul Inspectoratului de Poliție Ștefan Vodă privind respectarea drepturilor persoanelor deținute în IDP Ștefan Vodă, în vederea prevenirii torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

II. INFORMAȚII GENERALE DESPRE VIZITĂ

Izolatorul de detenție provizorie (IDP) a Inspectoratului de Poliție Ștefan Vodă se află în incinta Inspectoratului de Poliție Ștefan Vodă, la subsolul edificiului. Izolatorul dispune de 3 celule, toate funcționale și o încăpere/cameră de întrevederi/vizite/audieri cu ofițerii de urmărire penală/procurori/avocați amplasată la intrarea în izolator. De asemenea, în cadrul izolatorului sunt amplasate baia, curtea pentru plimbări a persoanelor deținute și blocul alimentar.

În cadrul vizitei CpPT a purtat discuții cu Șeful Inspectoratului, Șeful serviciului management operațional, asistenta medicală, ofițerul de serviciu și gardienii de serviciu din cadrul IDP al Inspectoratului de Poliție Ștefan Vodă. Discuțiile au fost axate pe scopul și obiectivele vizitei efectuate de către CpPT, la fel s-au solicitat informații generale despre instituție și probleme majore cu care se confruntă instituția și persoanele reținute/arestate.

După finalizarea vizitei la Inspectoratul de Poliție Ștefan Vodă, membrii CpPT au purtat discuții cu reprezentanții Procuraturii Ștefan Vodă.

Problemele/împedimentele cu care se întâlnesc reprezentanții Inspectoratului de Poliție Ștefan Vodă, expuse de către reprezentanții Inspectoratului:

- Accesul limitat sau chiar lipsa unui mecanism accesibil reprezentanților inspectoratului în vederea documentării persoanelor reținute care nu dețin acte de identitate sau sunt persoane apatride, cetățeni străini fără acte de identitate, sau a celor care își însușesc o altă identitate. Această problemă generează situații de menținere în IDP mai mult de 72 ore. IP nu are linie bugetară pentru perfectarea actelor persoanelor reținute, în caz de necesitate a lor;
- Neacceptarea de către penitenciarul nr.13- Chișinău a unor persoane escortate de la IP Ștefan Vodă pe motiv că persoanele nu sunt îngrijite din punct de vedere igienic (au păduchi, etc). Totodată, aceste refuzuri sunt doar verbale, fără a fi realizate înscrieri în dosarul persoanei reținute sau eliberarea de către Penitenciarul nr.13 a unui certificat constatator;
- Neadmiterea de către Penitenciarul nr.13 a persoanelor reținute după ora 17.00. Astfel, se constată o practică diferențiată față de deținuți – nu sunt acceptați în penitenciar doar persoanele noi reținute, fiind admise cele care au fost escortate din penitenciar pentru măsuri procesuale.

În cadrul vizitei preventive, în izolator, erau plasată 4 persoane de sex masculin, 3 adulți și 1 minor. O a 5-a persoană era escortată la secția de pașapoarte.

CpPT a avut acces neîngrădit la registrele existente, oficiile și încăperile solicitate a fi vizitate. În special, au fost vizitate/examinate:

Izolatorul de detenție provizorie:

- 3 celule funcționale (celulele 1,2,3),
- Camera de întrevederi/vizite/audieri (camera de anchetă),
- Curtea de plimbări,
- Blocul alimentar,
- Baia.

1. Din discuțiile purtate cu conducerea IP Ștefan Vodă, CpPT *nu a putut identifica prezența constantă/frecventă a controalelor interne/inspecțiilor interne din cadrul IGP MAI* privind monitorizarea tratamentului persoanelor reținute/deținute, aplicării procedurilor de operare și starea condițiilor de detenție în cadrul Izolatorului de detenție preventivă din cadrul IP Ștefan Vodă. La fel, de către conducerea IP a fost relatată continuarea practicii de vizitare/verificare a IDP de către procuror, inclusiv discuții cu persoanele reținute. Alte vizite menționate de administrație au fost ale oficiului Avocatului Poporului (2017)¹ și IDOM (2017).

III. TRATAMENTUL DEȚINUȚILOR

2. În cadrul vizitei, analizând registrele din cadrul Inspectoratului și discutând confidențial cu persoanele plasate în Izolator, **CpPT a întâlnit 8 cazuri ce contin semne sau alegerii privind actele de tortură aplicate persoanelor reținute/parvenite/deținute în IDP Ștefan Vodă!**

Semnele de tortură sau alegeriile privind actele de tortură, identificate în înscrisurile din Registrul de evidență a traumatismelor și altor maladii a deținuților din cadrul IDP Ștefan Vodă/declarațiile persoanelor deținute în IDP, se referă la:

- Aplicarea forței fizice în exces de către colaboratorii poliției la etapa de reținere a persoanelor, provocând vătămări corporale persoanelor reținute (2 cazuri în 2014, 1 caz în 2015, 1 caz în 2017, 2 cazuri în 3 luni ale anului 2018),
- Aplicarea forței fizice în exces și a altor tipuri de maltratări de către colaboratorii poliției/personalului IDP Ștefan Vodă asupra persoanelor deținute în izolator în timpul detenției în IDP Ștefan Vodă. În deosebi, *CpPT atrage atenția asupra a 2 cazuri menționate în registrele medicale privind existența unei descrieri a unor plăgi provocate prin aplicarea unui obiect fierbinte (lingura fierbinte) pe corpul persoanelor deținute. În registrul este menționat că un astfel de tratament a fost aplicat asupra a 2 persoane în aceeași zi (anul 2016).*

Este de menționat faptul că situațiile identificate, erau cunoscute doar felcerului care a acordat asistenta medicală persoanelor deținute și care a făcut înscrisurile în registre, fără a întreprinde careva măsuri ulterioare conform Ordinului (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant. Despre cazurile menționate, conducerea IP Ștefan Vodă și reprezentatii procuraturii Ștefan Vodă au declarat că nu cunosc. La rândul său felcerul din cadrul IP

¹ http://ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/raport_oap_ipstvoda_21.06.17.pdf

Ștefan Vodă nu cunoaște despre obligativitatea informării imediate a procurorului privind pretinsele fapte de tortură, tratament inuman sau degradant depistate. De asemenea, personalul medical nu cunoaște cine este procurorul responsabil de recepționarea a astfel de cazuri și nu are datele de contact ale acestuia.

3. În cadrul interviurilor individuale, realizate în IDP a fost identificat ***un reținut care a expus plângeri privitor la aplicarea forței fizice de către polițiști după reținere în sediul punctului de poliție din sat*** (o zi anterior vizitei, în jurul orei 12.00). Din spusele persoanei, acesta a fost lovit de 3 polițiști cu pumnii peste torace și aplicate mai multe lovituri (4-5 ori) cu palmele asupra urechilor (lovituri simultane tip vacuum și lovituri separate) în scopul de a influența recunoașterea vinovăției. Al patrulea polițist prezent în birou nu s-a implicat direct în bataie, dar nici nu a intervenit pentru a întrerupe acest comportament al colegilor. Deținutul acuză la momentul vizitei cefalee (dureri de cap), amețeli, scurgeri nesanguinolente din urechi care au apărut după lovituri. S-a adresat felcerului după pastile pentru dureri de cap, care i-au fost oferite.

Examinarea vizuală (efectuată de către unul din membrii CpPT, medic de profesie) a urechilor și a toracelui nu a identificat leziuni corporale, inclusiv din cauza luminii insuficiente în celulă. Totodată, la palparea toracelui a fost identificat un sector oval de circa 2x3 cm la nivelul costei V-VI pe dreapta dolor la palpație, puțin edemat, din spusele persoanei – urmare a loviturilor polițiștilor.

Procesul verbal al reținerii, care este întocmit la 14.45, 04.04.2018 (indicat cu circa 3 ore mai târziu decât reală reținere, conform spusele presupusei victime), sunt indicate obiecțiile persoanei reținute: *“Cînd mă aflu în incinta sectorului de poliție din s. C. un angajat al poliției, datele de identitate nu le cunosc, mi-a aplicat 4-5 lovituri cu palmele la ureche din motiv că nu recunoșteam vina. Plîngere voi depune suplimentar”*. În pofida prezentei apărătorului (semnat fără indicarea numelui), de către IP Ștefan Vodă nu au fost inițiate alte acțiuni în scopul asigurării unei investigații prompte, obiective, complete și sub toate aspectele a pretinselor fapte de tortură, tratament inuman sau degradant, în paralel cu procesul penal inițiat de Procuratură.

Fișa de examinare medicală la intrarea în IDP, completată la 16.15 : 16.21, 04.04.2018 menționează doar *escoriații multiple în regiunea feței provocate de către el însuși cu crengile copacilor la data de 03.03.2018*. Alte organe și sisteme – plângeri nu prezintă.

Respectiv, persoana nu a recunoscut felcerului subiectele incluse în proces verbal de reținere, nu este exclus din cauza lipsei condițiilor de examinare medicală confidențială.

Mai mult ca atât, în Procesul-Verbal de reținere, sunt menționați cu privire la tratamentul violent al polițiștilor și la declarațiile reținutului cu privire la aplicarea loviturilor de către polițiști. CpPT consideră îngrijorător faptul că în dreptul acestor mențiuni, avocatul nu a făcut nici o referire, dar nici reprezentanții procuraturii nu cunoșteau despre aceste acte violente deși în Procesul-Verbal erau indicate astfel de mențiuni.

- ***CpPT reamintește colaboratorilor poliției și conducerii IP Ștefan Vodă despre faptul că acțiunile de tortură, tratamentul inuman sau degradant sunt pedepsite conform art. 166¹ din Codul penal R.M.***
- ***CpPT, de asemenea, atrage atenția colaboratorilor poliției și personalului medical din cadrul IP Ștefan Vodă că, Ordinul (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale prevede obligativitatea polițiștilor, lucrătorilor medicali din cadrul IDP să întreprindă toate măsurile necesare indicate în Ordin, și în special să informeze imediat procuratura teritorială sau specializată privind maltrătarile sau alte informații (plângeri, declarații) despre pretinse fapte de tortură, tratament inuman***

sau degradant admise în instituție sau în legătură cu serviciu. Neîndeplinirea prevederilor Ordinului atrage după sine răspunderea disciplinară, conform legislației.

4. Un aspect îngrijorător pentru CpPT este **deținerea persoanelor în Izolatorul de detenție preventivă/provizorie din IP Ștefan Vodă mai mult de 72 de ore pentru adulți și mai mult de 24 de ore pentru minori.**

Au fost identificate cazuri când persoanele sunt deținute până la 4 luni în IDP Ștefan Vodă.

La momentul vizitei unul din persoanele adulte reținute în izolator **era deținut pe o perioadă de 3 luni.** De asemenea, o persoană minoră a fost escortată la IDP Ștefan Vodă de la penitenciarul nr. 13 pentru a participa în judecată, însă anterior, până a fi escortată la penitenciarul nr. 13 a fost deținută în IDP Ștefan Vodă circa 22 de zile (reținut pentru 48 de ore, după care arestat pentru 20 de zile). **Persoana minoră era deținută cu o persoană adultă în celulă.**

Motivele, identificate de CpPT sau prezentate de conducerea IP Ștefan Vodă, privind detinerii în IDP Ștefan Vodă a persoanelor pentru un termen mai mare de 72 ore (24 ore privind minorii) sunt:

- Lipsa procedurilor de operare (și acoperire bugetară) privind perfectarea urgentă a actelor de identitate a persoanelor reținute pentru a fi escortate la penitenciare în vederea plasării în arest preventiv;
- Neacceptarea de către penitenciarul nr. 13 Chișinău a unor persoane escortate de la IP Ștefan Vodă pe motiv că persoanele nu sunt îngrijite din punct de vedere igienic (au păduchi, etc). Este de menționat că reprezentanții penitenciarul nr.13 Chișinău nu oferă în scris refuzul de acceptare în penitenciar;
- Ofițerii de urmărire penală/procurorii nu au finalizat toate acțiunile procesuale privind cauzele penale în care sunt implicate persoanele reținute/arestate. În practica actuală a unor astfel de situații, din declarațiile Șefului IP Ștefan Vodă, acesta acceptă/refuză cererile pentru deținerea persoanelor din partea ofițerilor de urmărire penală/procurorilor pentru menținerea persoanelor reținute în IDP Ștefan-Vodă pentru o perioadă ce depășește 72/24 de ore;
- CpPT a identificat existența unei practici ”standard” de deținere a persoanelor în cadrul IDP până la 10 zile !;
- Înaintarea unei cereri din partea persoanelor deținute în IDP către Șeful IP Ștefan Vodă privind refuzul acestora de a fi escortate în penitenciarul nr.13. CpPT nu a putut înțelege sau identifica motivele refuzului de a pleca din IDP, dar și și acceptul unor astfel de cereri de către conducerea IP Ștefan Vodă.

În cadrul vizitei nu au putut fi identificate careva acoperiri legale privind situațiile descrise în punctele c.d.e. În viziunea CpPT astfel de abordări/actiuni poate atrage după sine sancțiuni disciplinare pentru persoanele de răspundere.

CpPT a identificat *practica de deținere în IDP Ștefan Vodă pentru o perioadă mai mare de o zi/câteva ore (uneori chiar câteva zile la rând, inclusiv și în perioada zilelor de odihnă) a persoanelor escortate (chiar și minori) de la penitenciare pentru participarea în judecată sau în unele proceduri de urmărire penală.*

- *CpPT atrage atenția asupra faptului că IDP-urile nu sunt adaptate și prevăzute pentru deținerea persoanelor pentru o perioadă mai mare de 72 de ore, iar o detenție mai îndelungată în IDP-uri poate fi apreciat ca tratament inuman sau degradant. Conform Codului de executare a RM în Izolatoare de detenție preventivă sunt deținute numai persoanele reținute conform art. 166 CPP a RM, pe un termen*

maxim de 72 de ore de la reținere, ulterior persoanele în privința cărora este aplicat arestul preventiv, trebuie escortate pentru detenție în instituțiile penitenciare de tip semi-închis.

5. Din considerentul că în izolator mereu este un reprezentant/persoana de gardă al inspectoratului, deținuții sunt în măsură să intre, în orice moment, în contact cu persoana de supraveghere în vederea solicitării de ajutor/inștiința avocatul/procurorul/medicul etc. Izolatorul IP Ștefan Vodă de asemenea dispune de supraveghere video în holurile izolatorului și la intrare în izolator.
6. În instituție există 129 funcții dintre care vacante sunt 10. Din 119 angajați actuali, 16 sunt femei (13%). Perchezițiile sunt realizate de persoane de același gen cu reținutul/reținuta. A fost expusă practica de implicare în percheziții a femeilor – procurori în cazul absenței colaboratorilor de gen feminin în IP.

IV. GARANȚII ÎMPOTRIVA TORTURII ȘI ALTOR RELE TRATAMENTE

7. **Accesul la avocat.** Conform relatărilor persoanei deținute, atât la etapa de reținere, cât și pe parcursul reținerii/arestului a beneficiat de serviciile unui avocat. A avut posibilitatea să discute confidențial și pot apela/chema avocatul în izolator fără careva impedimente.

CpPT consideră accesul la un avocat drept o garanție fundamentală inclusiv împotriva torturii și altor rele tratamente. În acest sens va fi subliniat rolul fiecărui avocat întru asigurarea respectării drepturilor persoanelor reținute atât prin oferirea unei asistențe calificate, cât și prin rolul activ de a contesta/denumța orice alegații de tortură, rele tratamente, degradante sau inumane.

CpPT nu este sigur de faptul că atunci când avocații primesc careva informații sau identifică urme de violență pe corpul persoanelor reținute sesizează imediat procuratura raională.

Întrevederile/audierile au loc într-un cabinet separat din interiorul izolatorului, cabinet special destinat acestor activități procesuale și întrevederilor. Cu toate acestea, cabinetul este destul de neîncăpător pentru a putea servi prezența a 3 persoane într-o formă confortabilă.

8. **Examinarea medicală.** Examinarea reținuților/deținuților se realizează în holul izolatorului, sub supravegherea video și/sau în prezența supraveghetorului din motivul absenței în cadrul IDP a cabinetului medical. Astfel, nu se respectă ordinul MAI nr. 31 din 27.01.2004 despre instituirea, amenajarea și înzestrarea punctului medical al comisariatului de poliție raional, care prevede componența punctului medical compus din cabinetul pentru examinare (12m²), cabinetul de proceduri (12m²) și WC (4m²), precum și dotarea lor cu echipamente și consumabile.

Totodată, s-a constatat practica de examinare medicală a reținuților în prezența polițistului, practică expres recomandată de a fi exclusă de recomandările Comitetului pentru Prevenirea Torturii (2011)². Acest fapt trezește îngrijorare privitor la posibilitatea

² Dacă, per ansamblu, niciun indiciu de prezență a personalului de supraveghere sau escortă, nu apare în rubricile registrelor medicale consultate, marea majoritate a persoanelor deținute interviewate au afirmat precum că, au fost examinate în prezența personalului care nu are nici o atribuție medicală sau de îngrijire. CPT-ul recomandă de a adopta noi instrucțiuni, în atenția ofițerilor de poliție și personalului medical, intervenând pe lângă persoanele reținute, precizând că orice examen medical trebuie să fie derulat în confidențialitate – cu excepția solicitării exprese a personalului medical interesat, în cazuri particulare – în afara prezenței personalului care nu au atribuții medicale sau de îngrijire.

documentării leziunilor corporale sau expunerea de către reținuți ale altor plângeri de ordin confidențial. Astfel, confidențialitatea examinării medicale nu este respectată, în instituție nu există condiții pentru realizarea unei examinări medicale confidențiale, dar și de documentare a leziunilor corporale și pretinselor acte de tortură.

Pentru fiecare nou venit se completează Fișa de examinare medicală la momentul reținerii persoanei plasate în detenție și la momentul eliberării, care se completează în două exemplare (una se anexează la dosarul personal a reținutului, alta se păstrează la felcer). Respectiv, în IDP Ștefan Vodă se realizează Recomandarea CPT (2011) “orice persoană plasată în izolator obligator trebuie să fie examinată de către personalul medical, în momentul admiterii acestuia și la momentul eliberării”. Fișa medicală de examinare la plasarea în IDP conține rubrica de contrasemnare de către personalul nemedical care asistă la examinarea medicală, dar care nu este contrasemnată.

În caz de constatare a leziunilor corporale, ultimele se consemnează în fișele de examinare medicală și se includ în Registrul separat (de structură artizanală) fără a fi întreprinse acțiuni ulterioare, fiind nerealizate prevederile Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant, aprobat prin ordinul nr. 77 din 31.12.2013.

Pe parcursul anului 2018, au fost examinați medical 7 persoane nou-venite (ianuarie – 1 persoană, februarie – 3, la 22.03 – 3 persoane).

9. **Informarea rudelor/prietenilor.** Persoanele deținute au declarat că au avut posibilitatea, și reprezentanții inspectoratului au oferit această posibilitate, de a contacta/suna gratuit o rudă sau alte persoane apropiate. Însă, în astfel de cazuri nu este clar care este mecanismul/procedura de oferire posibilității de a informa (suna), dacă este contrasemnat undeva de către persoană a faptului informării sau refuzul persoanelor reținute de a se folosi despre acest drept.
10. Din discuțiile purtate cu persoanele reținute/deținute CpPT a constatat că la momentul reținerii persoanelor reținute li **s-au explicat drepturile sale dar nu aveau certitudine ce se va întâmpla mai departe cu ele** (unde vor fi duși, cât timp vor sta). De asemenea, persoanelor reținute li s-au înmănat copia de pe procesul verbal unde pe partea verso sunt indicate drepturile persoanei reținute. Însă, la plasarea în izolatorul de detenție preventivă, persoanele reținute nu au primit de la colaboratorii poliției alte explicații scrise/verbale despre drepturile/obligațiile nemijlocite legate de perioada de reținere în izolator propriu-zis.
11. Din declarațiile reprezentanților inspectoratului persoanele deținute pot oricând adresa/depune plângeri la șeful inspectoratului sau prin intermediul șefului inspectoratului către procuror/ familie persoane apropiate. Cu toate acestea **CpPT nu a putut constata/identifica în cadrul izolatorului/inspectoratului o procedură/mecanism clar care se aplică în cazul plângerilor confidențiale adresate procurorilor, Avocatului Poporului, asociațiilor obștești privind rele tratamente/ alegații la tortură pretinse a fi suferite în izolator sau din momentul reținerii a persoanelor.**

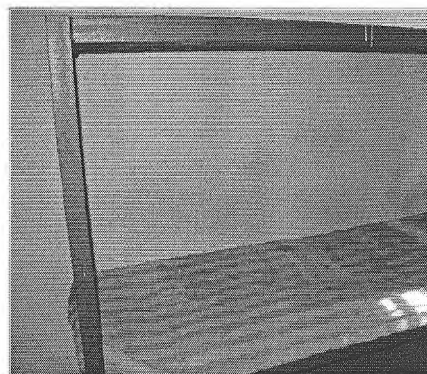
V. CONDIȚIILE DE DETENȚIE

Izolatorul IP Ștefan Vodă per general este într-o stare acceptabilă de funcționare, sunt reparate holurile, baia. De asemenea este menținută starea sanitar-igienică bună.

12. Celulele

În urma monitorizării condițiilor de detenție din cele 3 celule practicabile, au fost observate următoarele:

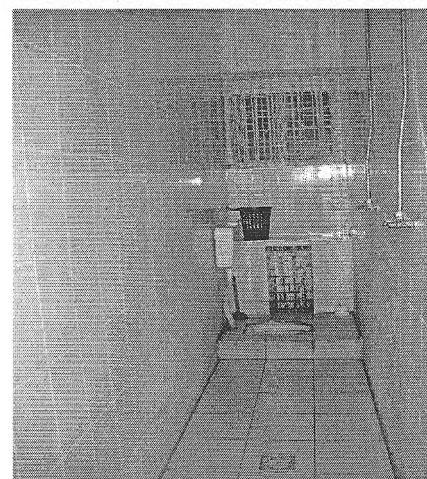
- Standardul de suprafață (7 m^2 având cel puțin 2 m între pereți și 2,5 m între pardoseală și plafon, fără a cuprinde blocul sanitar pentru o persoană) nu este respectat. Chiar dacă în unele celule de detenție erau, de facto, un număr de persoane conform standardelor, numărul paturilor existente în celule era mult mai mare;
- Aerisirea naturală a spațiilor (celulelor) și aerisirea artificială funcționează satisfăcător. Sistemului de aerisire artificială este funcțional, dar la momentul vizitei era deconectat;
- Celulele sunt iluminate natural satisfăcător, persoanele deținute în IDP au posibilitatea chiar și să citească la lumina zilei; Lumina artificială este insuficientă, atât din punct de vedere a numărul surselor de lumină, cât și ca intensitate;
- Paturile din celule sunt într-o stare bună, dar saltele și lenjeria sunt într-o stare nesatisfăcătoare;
- Deținuții au acces la apă menajeră în celule;
- Celulele dispun de veceu și lavuar delimitat de un prete de 1 metru. Veceul este deschis și nu asigură condiții decente și intimitate. În celulă persistă un miros specific neplăcut din cauza stării neigienice a veceului;
- Celulele sunt asigurate cu încălzire centralizată pe timp de iarnă.

13. Baia. Izolatorul este asigurat cu o încăpere amenajată cu o baie, de tip duș. Pereții și podeaua este acoperită cu teracotă. Este acces centralizat la apă caldă. Din spusele angajaților baia este efectuată la solicitarea reținuților, nu mai rar de o dată în săptămână.

Totodată, camera de baie pentru deținuți este combinată cu WC-ul pentru colaboratori, în acest sens fiind neasigurate încăperi ce trebuie să asigure regimul sanitaro-igienic și antiepidemic optim și condiții de aflare a reținuților și a personalului de serviciu.

Baia nu este asigurată cu covorașe de cauciuc/suport din lemn pentru picioare, precum și de încăpere adiacentă pentru schimbarea hainelor.

14. Alimentația reținuților. În privința alimentației persoanelor plasate în Izolator, administrația izolatorului a afirmat existența unui contract de prestări servicii cu o companie ce furnizează servicii de alimentare a persoanelor de 3 ori pe zi, și că zilnic. Persoana responsabilă, face comandă către agentul economic cu privire la numărul de porții. Din relatările persoanelor deținute reiese că aceștea primesc hrană de 3 ori pe zi și este calitativă.

15. Curtea de plimbare. Spațiul pentru plimbarea deținuților este acceptabil, însă nu are acoperiș în caz de plimbări pe timp de ploaie sau zăpadă. Din spusele angajaților, reținuții au dreptul pentru o oră de plimbare în fiecare zi.

16. Asistența medicală.

În instituție este angajată o asistentă medicală (felcer) pe 1, 0 salariu, care activează din anul 2003. Ultimele instruiri cu referire la documentarea leziunilor corporale și pretinselor acte de tortură au fost în 2012. Cabinetul medical este amplasat la etajul 2 al IP, fiind utilizat de către felcer pentru activități de birou și primirea (acordarea asistenței medicale) angajaților IDP.

Registre medicale prezente:

1. Registru de evidență a fișelor medicale
2. Registru de evidență a traumatismelor și altor maladii
3. Registru de evidență a controlului hranei reținuților
4. Registru examinărilor medicale a reținuților în IDP
5. Registru de evidență a examinărilor medicale a colaboratorilor IDP
6. Registru de evidență a medicamentelor

Registru de evidență a automutilărilor, persoanelor aflate la greva foamei nu sunt disponibile.

Persoanele reținute se pot adresa după asistență medicală prin intermediul personalului de supraveghere, care ulterior contactează telefonic medicul. Solicitățile de ajutor medical nu sunt înregistrate prin intermediul registrelor speciale, fapt ce nu permite posibilitatea de analiză și evaluare a executării lor.

La serviciul de gardă al IDP, pe masă în acces liber pentru personalul medical se află Registru de acordare a asistenței medicale persoanelor reținute și arestate în IDP, care este completat cu acuratețe zilnic de către felcerul instituției și conține date confidențiale cu caracter medical. În acest Registru, la fel sunt realizate înscrierile serviciului 903 la solicitare în IDP.

Felcerul deține Registru de evidență a fișelor medicale, standardizat care este completat cu acuratețe. Alte registre, destinate înregistrării cazurilor de leziuni corporale/traumatisme/automutilări, de evidență a maladiilor infecțioase și de declarare a grevei foamei nu sunt disponibile (lipsesc).

Pentru fiecare nou venit se completează Fișa de examinare medicală la momentul reținerii a persoanei plasate în detenție, care se completează în două exemplare (una se anexează la dosarul personal a reținutului, alta se păstrează la medic). Fișa medicală de examinare la plasarea în IDP conține rubrica de contrasemnare de către personalul nemedical care asistă la examinarea medicală. Examinarea la ieșirea din IDP nu se efectuează. Respectiv, nu se realizează Recomandarea CPT (2011) "orice persoană plasată în izolator obligator trebuie să fie examinată de către personalul medical, în momentul admitterii acestuia și la momentul eliberării". Fișe medicale individuale (dosar medical) nu se perfectează, iar urmărirea istoricului bolii și/sau a asistenței medicale acordate în izolator este posibilă doar în baza Registrului vizitelor medicale în IDP.

În Registrul de evidență a traumatismelor și altor maladii, de model artizanal, sunt incluse următoarele date privind traumatismele constatate la reținuți:

	Inclusiv leziuni provocate în cadrul reținerii/de colaboratorii poliției	Inclusiv automutilări
La 05.04.2018 Total cazuri - 4	1 Hematom în reg. pleopapei stîngi. Escoriații în reg. septului nazal. Escoriații la art. Mainii stîngi, posibil în urma aplicării cătușelor. Escoriații falanga IV-V a mainii drepte – 1	0

2017 Total cazuri - 12	2 Hematoma în reg. laterală a membrului inferior stîng 25-27 cm. Escoriații alungite în reg. lobului posterior al urechii stîngi – 1	2 Suturarea cavității bucale – 1 Plagă tăiată a antebrațului – 1
2016 Total cazuri - 14	2 Plagă în urma aplicării unui obiect fierbinte -1 Plagă 4X3 cm în urma aplicării pe piele de către colaboratori a lingurii fierbinți -1	3 Escoriații multiple la ambele antebrațe -1 Plagă tăiată în reg. antebrațului stîng 2,5X1,5 cm -1 Escoriații multiple în reg. ambelor antebrațe - 1
2015 Total cazuri -14	1 Cianoza și edemul urechei drepte – 1	2 Plăgi multiple tăiate în reg. laterale ale gîtului și reg. articulației cubitale a membrului inferior stîng -1 Plăgi multiple tăiate în reg. antebrațului membrului superior stîng – 1
2014 Total cazuri - 12	2 Fractura osului nazal în urma opunerii rezistenței la reținere -1 Comoție cerebrală, edem nepronunțat a mandibulei și escoriații în reg. frontală pe dreapta -1	0

Astfel, s-a constatat că în 3 luni ale 2018 au fost realizate 4 înscrieri, inclusiv 1 în cadrul reținerii; Cazul identificat în cadrul interviului de către CpPT nu este înregistrat în Registrul de traumatisme.

Anterior au fost constatate: 2017 – 12 cazuri, inclusiv 1 – în cadrul reținerii și 2 automutilări; 2016 – 14 cazuri, inclusiv 2 cazuri care pot fi considerate tortură și 3 automutilări; 2015 – 14 cazuri, inclusiv 1 caz de traumă la reținere și 2 automutilări; 2014 – 12 cazuri, inclusiv 2 traume la reținere și 0 automutilări.

La fel, în baza Registrului s-a stabilit că în IDP au fost plasate persoane cu maladii infecțioase, precum sunt: tuberculoza – 1 caz (2015), infecția HIV SIDA – 5 cazuri (2016), inclusiv comorbiditatea hepatite virale (3 cazuri) și consum de droguri (3 cazuri). În 2018 au fost înregistrate persoane cu netransmisibile – viciu cardiac, hipertensiune arterială (2 cazuri) și alergii alimentare la gluten – 1 caz.

În discuții cu supraveghetorii din IDP s-a constatat că aceștia nu cunosc despre regulile sigure de percheziții, noțiunea de set individual de percheziție și procedurile necesare de urmat în caz de lezare accidental în scopul prevenirii infectării cu HIV și alte maladii cu transmitere prin sânge. Cu atât mai mult, că acest lucru este prevăzut și în Instrucțiunea metodică cu privire la intervenția Poliției în prevenirea și controlul infecției HIV în mediul grupurilor cu risc sporit de infectare, aprobată prin Ordinul IGP nr.54 din 27 martie 2015. Medicamente sunt procurate lunar de circa 450 lei, marea majoritate fiind utilizate pentru tratamentul colaboratorilor. Registrul de decontare este comun pentru angajați și deținuți, fiind deficilă estimarea sumei/cantității de medicamente alocate deținuților. Preparate cu termen de valabilitate expirat nu au fost identificate. Cabinetul necesită dotare cu frigider pentru păstrarea unor medicamente, iar dulapurile – cu lăcăți pentru păstrarea sigură a documentației medicale.

Deșeurile rezultate din activitatea medicală, contrar prevederilor Legii nr. 209 din 29.07.2016 privind deșeurile, sunt colectate nesigur³, iar în instituție lipsesc proceduri de gestionare a lor. Punctul medical nu este asigurat cu sterilizator, autoclave, lămpi de cuarț sau alte dispozitive pentru sterilizare a spațiilor și instrumentelor medicale. Respectiv, nu se asigură siguranța manoperelor medicale și există riscuri pentru sănătatea reținuților și colaboratorilor.

Sistem de monitorizare și evaluare a problemelor de sănătate, date statistice în instituție nu există.

CONSTATĂRI:

1. CpPT a avut acces neîngrădit la oficiile, încăperile și registrele solicitate a fi vizitate/consultate;
2. Nu sunt actualizate panourile informative din cadrul inspectoratului cu privire la instituțiile ce pot fi apelate în caz de încălcări ale drepturilor persoanelor reținute/deținute. De asemenea, nu sunt indicate datele de contact a procurorului din cadrul Procuraturii Ștefan Vodă responsabil de investigarea cazurilor de tortură;
3. În cadrul vizitei au fost depistate/recepționate 8 cazuri ce conțin semne sau alegații privind actele de tortură aplicate persoanelor reținute/parvenite/deținute în IDP Ștefan Vodă, inclusiv 2 cazuri menționate în registrele medicale privind existența unei descrieri a unor plăgi provocate de aplicare a unui obiect fierbinte (lingura fierbinte) pe corpul persoanelor deținute;
4. Colaboratorii IP Ștefan Vodă (inclusiv felcerul) nu sunt informați despre obligativitatea ce le revin prin procedurile indicate în Ordinul (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant. Respectiv, felcerul care a acordat asistența medicală persoanelor deținute și care a făcut înregistrările în registre nu a întreprins careva măsuri ulterioare conform Ordinul nr.77 din 31.12.2013. Despre cazurile identificate de CpPT conducerea IP Ștefan Vodă nu cunoștea;
5. Există practica folosită de către Inspectorat, când persoanele sunt deținute în IDP mai mult de 72 de ore, iar minori mai mult de 24 de ore. La momentul vizitei se dețineau în IDP persoane și până la 3 luni;
6. Există practica de deținere în IDP Ștefan Vodă pentru o perioadă mai mare de o zi/câteva ore (uneori chiar câteva zile la rând, inclusiv și în perioada zilelor de odihnă) a persoanelor escortate (chiar și minori) de la penitenciare pentru participarea în judecată sau în unele proceduri de urmărire penală;
7. La momentul vizitei o persoană minoră era deținută cu o persoană adultă în celulă;
8. În cadrul izolatorului nu există un registrul unde ar fi indicate toate verificările planificate și cele inopinate în celule, inclusiv prin indicarea motivelor care au determinat efectuarea controalelor inopinate;
9. Registrele din cadrul Izolatorului sunt standartizate și îndeplinite cu acuratețe;

³ <http://lex.justice.md/md/368030/> Art. 55 (3) Împachetarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală, inclusiv a celor periculoase, se efectuează doar în ambalaj confecționat din materiale care permit eliminarea acestuia cu riscuri minime pentru mediu și sănătatea populației. Ambalajul în care se face colectarea și care vine în contact direct cu deșeurile periculoase rezultate din activitatea medicală este de unică folosință și se elimină o dată cu conținutul.

10. Persoanele reținute/deținute au posibilitatea de a contacta/suna gratuit o rudă sau alte persoane apropiate. Însă, în astfel de cazuri nu este clar care este mecanismul/procedura stabilită;
11. La momentul reținerii persoanelor reținute li se explică drepturile sale și li se înmânează copia de pe procesul verbal unde pe partea verso sunt indicate drepturile persoanei reținute. Însă, la plasarea în izolator de detenție preventivă, persoanele reținute nu primesc de la colaboratorii poliției alte explicații scrise/verbale despre drepturile/obligațiile nemijlocite legate de perioada de reținere în izolator propriu-zis;
12. Intrevederile/audierile au loc într-un cabinet separat din interiorul izolatorului, cabinet special destinat acestor activități procesuale;
13. Examinarea medicală la intrare și ieșirea din izolator se realizează de către felcerul instituției, iar în absența lui – de către serviciul 903;
14. Fișele medicale și Registrele de evidență a fișelor medicale prevăd rubrica de contrasemnare de către personalul medical prezent la examinare;
15. Confidențialitatea examinărilor medicale nu este asigurată, fiind realizate în prezența poliștilor, pe coridorul izolatorului;
16. Majoritatea Registrele medicale sunt nestandardizate, dar completate cu acuratețe și regulat; Din sursele IP Ștefan Vodă sunt tipărite Registre de evidență a fișelor medicale standardizate;
17. Registru de traumatisme este disponibil, nestandardizat, dar include și alte maladii sau stări constatate la deținuți;
18. Nu a fost constată/identifică în cadrul izolatorului/inspectoratului o procedură/mecanism clar care se aplică în cazul plângerilor confidențiale adresate procurorilor, Avocatului Poporului, asociațiilor obștești privind rele tratamente/ alegații la tortură pretinse a fi suferite în izolator sau din momentul reținerii a persoanelor;
19. Standardul de suprafață (7 m² având cel puțin 2 m între pereți și 2,5 m între pardoseală și plafon, fără a cuprinde blocul sanitar pentru o persoană) nu este respectat;
20. Aerisirea naturală a spațiilor (celulelor) și aerisirea artificială funcționează satisfăcător. Sistemului de aerisire artificială este lucrativ;
21. Celulele sunt iluminate natural satisfăcător, persoanele deținute în IDP au posibilitatea chiar și să citească la lumina zilei; Lumina artificială este insuficientă, atât din punct de vedere a numărului surselor de lumină, cât și ca intensitate;
22. Reținuții/Deținuții nu sunt asigurați cu lenjerie de pat și seturi igienice (pentru bărbierit, pasta/periuțe de dinți, săpun) Saltelele sunt într-o stare nesatisfăcătoare;
23. Instalațiile sanitare din celule nu corespund exigențelor sanitaro-igienice;
24. Persoanele reținute/deținute petrec timpul în aer liber 1 oră pe zi;
25. Cabinet medical și izolator medical (pentru bolnavi infecțioși) în IDP nu este amenajat;
26. Confidențialitatea documentației medicale nu este asigurată;
27. Deșeurile rezultate din activitatea medicală nu sunt gestionate conform prevederilor legale;
28. În pofida existenței registrelor medicale, analiza statistică a domeniului medical nu se realizează. Ultimele verificări realizate de către MAI a activității felcerului în IP Ștefan Vodă au fost realizate în 2016 (ca urmare a fost instituit Registru de evidență a alimentației deținuților) și 2012 (instituit Registru de evidență a traumatismelor);
29. Felcerul necesită instruire în documentarea leziunilor corporale, pretinselor acte de tortură despre prevederile Protocolului de la Istanbul („Manual de investigare eficientă și documentare a torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante”);

30. Polițiștii din IDP nu cunosc despre prevederile *Instrucțiunii metodice cu privire la intervenția Poliției în prevenirea și controlul infecției HIV în mediul grupurilor cu risc sporit de infectare, aprobată prin Ordinul IGP nr.54 din 27 martie 2015*, în pofida existenței în instituție a două seturi de percheziție în vederea prevenirii infectării accidentale cu boli transmisibile a polițiștilor.

RECOMANDĂRI

A) Inspectoratului General de Poliție (IGP) al MAI

1. Informarea colaboratorilor despre activitatea și atribuțiile Consiliului pentru Prevenirea Torturii (CpPT);
2. Instituirea mecanismelor interne (și a persoanelor responsabile) în vederea recepționării, implementării și monitorizării recomandărilor înaintate de către IGP de la CpPT pe parcursul anilor 2016-2018 privind problemele sistemice identificate ca rezultat a desfășurării vizitelor în Izolatoarele de Detenție Provizorie;
3. Reevaluarea atribuțiilor și a activităților inspecțiilor/direcțiilor de controale interne privind monitorizarea locurilor de detenție a persoanelor din cadrul IGP, nu doar din punct de vedere a condițiilor de detenție, dar și procesual/operațional/managerial;
4. Elaborarea și aprobarea procedurilor instituționale de conduită în caz de preținsecazuri de tortură, tratament inuman și degradant pentru standardizarea acțiunilor personalului locurilor de detenție (inclusiv medical) în vederea respectării garanțiilor împotriva torturii și investigării efective, inclusiv revizuirea practicii aplicării de către toate instituțiile vizate a Ordinului comun nr. 77 din 31.12.2013, și stabilirea măsurilor de sancționare a neaplicării acestui Ordin;
5. Investigarea cazurilor identificate de CpPT ce conțin semne sau alegerii privind actele de tortură aplicate persoanelor reținute/parvenite/deținute în IDP Ștefan Vodă. Informarea Avocatului Poporului și CpPT despre desfășurarea anchetei;
6. Revizuirea Fișelor de examinare medicală primară și instituirea sistemului de cartelă medicală pentru fiecare reținut;
7. Revizuirea Fișelor de examinare medicală primară și Registrelor de evidență a fișelor medicale în vederea excluderii contrasemnării de către personalul nemedical;
8. Elaborarea și implementarea registrelor de evidență a examinărilor medicale realizate în prezența personalului nemedical, cu prevederea expresă a situațiilor de aplicare și documentarea adecvată;
9. Elaborarea și implementarea Registrelor de evidență a leziunilor traumatiche, cazurilor de automutilări și greva foamei;
10. Elaborarea și aprobarea procedurilor de management a deșeurilor rezultate din activitatea medicală, conform prevederilor Legii nr. 209 din 29.07.2016 privind deșeurile, inclusiv elaborarea Planului –cadru de gestionare;
11. Elaborarea și aprobarea indicatorilor statistici privind sănătatea persoanelor plasate în IDP

B) Procuratura Generală și Procuratura Ștefan Vodă

1. Investigarea cazurilor identificate de CpPT ce conțin semne sau alegerii privind actele de tortură aplicate persoanelor reținute/parvenite/deținute în IDP Ștefan Vodă. Informarea Avocatului Poporului și CpPT despre mersul anchetei;
2. De comun cu conducerea Inspectoratului de Poliție Ștefan Vodă informarea/instruirea colaboratorii/personalul IP Ștefan Vodă despre prevederile art. 166¹ din Codul penal R.M., precum și despre procedurile obligatorii indicate în Ordinul (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a preținselor cazuri de tortură,

tratament inuman sau degradant. Identificarea unor proceduri rapide și simple pentru colaboratorii/personalul IP Ștefan Vodă de a informa procurorul responsabil de investigarea cazurilor de tortură din cadrul Procuraturii Ștefan Vodă privind cazurile identificate ce conțin semne sau alegații privind actele de tortură aplicate persoanelor reținute/parvenite/deținute în IDP Ștefan Vodă.

C) Inspectoratul de Poliție Ștefan Vodă

1. Informarea colaboratorilor despre activitatea și atribuțiile Consiliului pentru Prevenire a Torturii;
2. Actualizarea panourilor informative din cadrul inspectoratului cu privire la instituțiile ce pot fi apelate în caz de încălcări ale drepturilor persoanelor reținute/deținute;
3. Identificarea unor proceduri/mecanisme clare în cadrul izolatorului/Inspectoratului de Poliție Ștefan Vodă privind plângerile confidențiale adresate de către deținuți procurorilor, Avocatului Poporului, asociațiilor obștești privind rele tratamente/ alegații la tortură pretinse a fi suferite în izolat sau din momentul reținerii a persoanelor;
4. Asigurarea persoanelor reținute/deținute cu informații în scris despre drepturile de care dispune prin art. 64 din Codul de procedură penală, inclusiv dreptul de a tăcea și de a nu mărturisi împotriva sa. Precum și explicarea drepturilor și obligațiile acestora, inclusiv pe perioada deținerii în izolat;
5. Excluderea cazurilor de deținere a persoanelor în incinta izolatorului de detenție provizorie mai mult de 72/48 de ore;
6. Excluderea practicii de deținere în IDP Ștefan Vodă pentru o perioadă mai mare de o zi/câteva ore a persoanelor escortate de la penitenciare pentru participarea în judecată sau în unele proceduri de urmărire penală;
7. Deținerea persoanelor minore separat de persoanele adulte;
8. Asigurarea condițiilor materiale minime de detenție în Izolatorul Inspectoratului de Poliție Ștefan Vodă, în special:
 - Reamenajarea paturilor în celule conform standardelor (7 m² având cel puțin 2 m între pereți și 2,5 m între pardoseală și plafon, fără a cuprinde blocul sanitar pentru o persoană/pat !); Chiar dacă unele paturi nu sunt folosite pentru dormit, ele trebuie să fie scoase din celule;
 - Delimitarea totală, de la podea până la tavan, a toaletelor din celule;
 - Asigurarea persoanelor deținute cu lenjerie de pat și seturi igienice (pentru bărbierit, pasta/periuțe de dinți, săpun);
 - Asigurarea celulelor cu iluminarea artificială suficientă, inclusiv pentru a citi;
9. Identificarea soluțiilor privind posibilitatea amenajării unui acoperiș de protecție și a unor scaune sau bănci pe timp de ploaie/ninsori a persoanelor deținute în izolat, în siguranță;
10. Identificarea soluțiilor privind oferirea persoanelor reținute petrecerea la aer liber/plimbări mai mult de o oră pe zi;
11. Informarea CpPT privind măsurile luate în vederea implementării recomandărilor sau a măsurilor și termenii de implementare ale acestora, conform legii;
12. Asigurarea funcționalității (spațiilor necesare) punctului medical în corespundere cu Ordinul MAI nr. 31 din 27.01.2004 despre instituirea, amenajarea și înzestrarea punctului medical al comisariatului de poliție rațional în vederea examinării medicale confidențiale.
13. Asigurarea examinării medicale obligatorii, în condiții de confidențialitate pentru fiecare reținut la intrare/ieșire în/din izolat;

14. Asigurarea respectării prevederilor Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant, înregistrat la Ministerul Justiției al Republicii Moldova nr. 969 din 20 martie 2014 (Ordinului MAI nr.408 din 31.12.2013);
15. Asigurarea informării efectivului IDP despre prevederile Instrucțiunii metodice cu privire la intervenția Poliției în prevenirea și controlul infecției HIV în mediul grupurilor cu risc sporit de infectare, aprobată prin Ordinul IGP nr.54 din 27 martie 2015, inclusiv măsurile sigure de percheziție.
16. Asigurarea examinării medicale obligatorii, în condiții de confidențialitate pentru fiecare reținut la intrare/ieșire în/din izolator;
17. Asigurarea securității datelor personale cu caracter medical.
18. Asigurarea funcționalității (spațiilor necesare) punctului medical în corespundere cu Ordinul MAI nr. 31 din 27.01.2004 despre instituirea, amenajarea și înzestrarea punctului medical al comisariatului de poliție rațional;
19. Asigurarea managementului deșeurilor rezultate din activitatea medicală, conform prevederilor Legii nr. 209 din 29.07.2016 privind deșeurile, inclusiv elaborarea Planului instituțional de gestionare.

Data aprobării raportului

26 aprilie 2018

Prin prezenta semnătură, confirmăm că acest raport a fost elaborat și aprobat prin consens de către toți membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii

- Mihail Cotorobai, președintele Consiliului
- Maia Bănărescu, membră Consiliului
- Mihail Gorincioi, membru Consiliului
- Svetlana Doltu, membră Consiliului
- Ceslav Panico, membru Consiliului
- Oxana Gumennaia, membră Consiliului

